

Öğretmen Adaylarının Öğrencilik Anılarının Analizi

Şenay YAPICI
AKÜ Eğitim Fakültesi
syapici@aku.edu.tr

Özet

Okulda ve sınıfta geçirilen yaşantıların temel belirleyicisi öğretmen-öğrenci etkileşimidir. Kuşkusuz öğretmen-öğretmen, öğrenci-öğrenci etkileşimi de en az öğretmen-öğrenci etkileşimi kadar önemlidir. Ancak, öğretmen-öğrenci etkileşimi; öğrenme-öğretme ortamının niteliğini ve havasını belirleyen en önemli etken olarak göze çarpmaktadır (Açıkgöz Ün, 1996; Ergün ve Duman, 1998). Bunun yanı sıra, öğretmenin kişilik özellikleri, mesleki deneyimi, öğretim stili, kültürü, aldığı hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimi, sınıf atmosferini olumlu (veya olumsuz) yönde etkileyen faktörler olarak göze çarpmaktadır (Erdoğan, 2001).

Bu araştırmada, öğretmen adayı öğrencilerin, öğrencilik yıllarında yaşadıkları olumlu ve olumsuz örnek olaylar analiz edilmektedir.

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi, veri analizi açısından ise nicel içerik analizidir.

Olumsuz olaylarda; öğretmenin kişilik özellikleri açısından “katı, kuralcı ve asabi” olanlar ilk sırada yer almaktadır. İletişim biçiminde, “yargılayıcı” ve “suçlayıcı” olanlar ilk sırada yer almaktadır. Sorun çözme yaklaşımı olarak, “dayak atma”, “bağırıp azarlama” yollarını kullananlar ilk sırada yer almaktadır.

Olumlu olaylarda; öğretmenin kişilik özellikleri açısından “anlayışlı, sabırlı ve sakin” olanlar ilk sırada yer almaktadır. İletişim biçiminde, “tanıtıcı” olanlar ilk sırada yer almaktadır. Sorun çözme yaklaşımında ise, “motive eden, pekiştireç sunan” öğretmenlerle yaşananlar ilk sırada yer almaktadır.

Yaşanan olayların öğrenci üzerindeki ilk etkileri açısından; olumsuz olaylarda, “kendilerine ilişkin olumsuz duygulara yol açtığını” belirtenler (%49) ilk sırada yer almaktadır. Olumlu olaylarda ise “mutlu olduğunu, sevindiğini, rahatladığını” belirtenler (%72) ilk sırada yer almaktadır.

Olayların sonraki etkileri açısından; olumsuz olaylarda “öğretmene, derse, okula karşı olumsuz duygular oluştuğunu” belirtenler (%34) ilk sırada, olumlu olaylarda ise “kendine güvene, kendini değerli hissetmeye” yol açtığını belirtenler (%38) ilk sırada yer almaktadır. Olayın sonrasında öğrencinin gösterdiği tepki açısından; olumsuz olaylarda, “sessizce yerine oturma, ondan sonraki derslerde konuşmama, doğrudan soru sorulmadan cevap vermeme”, vb. gibi pasiflik ve kaçma tepkileri gösterdiklerini belirtenler (%55) ilk sırada yer almaktadır. Olumlu olaylarda ise derste aktiflik ve başarılarının arttığını belirtenler (%80) ilk sırada yer almaktadır.

Olayların yaşandığı öğretim kademesi açısından; her iki olayda da lise, ilköğretim 2. kademe ve ilköğretim 1. kademe olarak sıralanmaktadır. Lisede yaşanan olumlu olayların yüzdesi (%41), ilköğretim 2. kademedeki daha yüksektir (%25). Bu sonuç ergenlik döneminin önemini bir kez daha vurgulamaktadır.

İlgili öğretmenin cinsiyeti açısından; her iki olayda da erkek öğretmenlerin yüzdesi fazladır. İlgili öğretmenin branşı açısından; olumsuz olaylarda Matematik ve Fen Alanlarındaki öğretmenlerle yaşananlar, olumlu olaylarda ise Sosyal ve Beşerî Alanlardaki öğretmenlerle yaşananlar ilk sırada yer almaktadır.

Yaşanan olayların konusu açısından; her iki olayda da öğrenme ve öğretme etkinlikleri ve sınav ile ilgili olanlar diğerlerinden büyük bir farkla, ilk sırada yer almaktadır.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen Adayı, Öğrenci Anısı, Olumlu Öğretmen Tutumu, Olumsuz Öğretmen Tutumu.

An Analysis of Studentship Memoirs of Teacher Candidates

Abstract

Student-teacher interaction is the main determinant of the school and classroom experiences. Teacher to teacher and student to student interactions are, with no doubt, as much significant as the teacher to student interaction. However, teacher to student interaction appears to be the most important factor in determining the quality and atmosphere of the learning and teaching environment (Açıkgöz Ün, 1996; Ergün and Duman, 1998). Furthermore, factors such as teacher’s personality characteristics, teaching experience, teaching style and culture, possessing a pre-service and an in-service education are all considered to effect classroom atmosphere in a positive (and negative in some cases) way (Erdoğan, 2001).

In this study, an analysis of teacher candidates’ negative and positive representative incidents experienced during their studentship years is carried out.

In this study, the document analysis, one of the qualitative research methods, was used and the data was analysed using the quantitative content analysis method.

Amongst negative incidents, teacher characteristics such as “rigidness, nervousness/irritability and devotion to following rules” were found to be leading. Those of the teachers who appear to be “judgmental” and “accuser” are found to be heading in the list with regard to the way of communication. As for finding approaches to resolve problems, teachers leadingly in the list appeared to resort themselves to “beating” and “shouting and scolding”.

Amongst positive incidents, teacher characteristics such as “being understanding, patient and calm” were found to be leading. As for the way of communication, teachers who appear to be “introducers” sat at the top of the list. As for finding approaches to resolve problems, teachers who appear to be “encourager” and “reinforcer” were found to be leading in the list.

With respect to initial effects that the incident has on students, students who expressed that “the incident has caused negative emotions regarding myself” sat at the top of the list with the rate of 49% amongst the negative incidents. Concerning positive incidents, students who expressed that “the incident has caused me to be happy, excited and relaxed” sat at the top of the list with the rate of 72%.

With regard to later effects of the incidents, students who said that “the incident has caused me to develop a negative attitude towards the teacher, course, and school” were leading on the list with the rate of 34% amongst the negative incidents experienced. However, the students who expressed that “the incident has led me to feel confident and attribute more value to myself” sat at the top of the list with the rate of 38% concerning positive incident experienced. As for the ways in which students showed reactions after the incident took place, students appeared to show passive reactions with the rate of 55% such as “sitting quietly, stopping expressing themselves in the following lessons, replying only when a question was directed at themselves” in the negative incidents encountered. On the other hand, students predominantly (80%) expressed that their success and activeness in the lesson has increased following the positive incidents.

Concerning the level (grade) of education that both positive and negative incidents took place, the sequence -from the most to the least- in the list was as such: High School years, Basic Education Level II, and Basic Education Level I. The rate for the positive incidents experienced during high school years appeared to be higher (41%) than that of the Basic Education Level II (25%). Consequently, these figures appear to emphasise the significance of the period of adolescence.

With respect to the gender of the teacher involved, the percentage of male teachers appeared to be very high for both type of incidents. In consideration to the field of the teacher involved, Maths and Science teachers sat at the top of the list concerning negative incidents. Whereas Social Sciences and Humanities Teachers led the list concerning the positive incidents. As for the issues involved in the incidents, incidents which were related to exams and learning/teaching activities appeared to be much higher than the others.

Keywords : Teacher Candidates, Student Memoirs, Positive Teacher Attitudes, Negative Teacher Attitudes

Giriş

Günümüzde bir insanın ömrünün, yaklaşık % 20-25’i, okul kurumunda geçmektedir. Okulda geçen bu zaman diliminde; bireyin, nasıl bir yaşam tarzı geliştireceğinden, ne tür bir meslekte uzmanlaşması gerektiğine kadar, okul; bir sürü yaşamsal öneme sahip karar mekanizmalarında başrolü oynar (Yapıcı, 2004). Okulda geçirilen zaman, sadece bilişsel etkinliklerin geliştirilmesine hizmet etmez. Duygusal, duyarlı ve düşünen bir varlık olarak kişiliğimizin de etkiye açık ve biçimlendirildiği bir süreç olarak gerçekleşir. Bu bağlamda, okul kurumunda geçen her yaşantı (sınıfta, kantinde, kütüphanede, laboratuvarında, öğretmenler odasında, tuvalette, müdür odasında, bahçede) öğrenci için unutulmaz, etkileyici ve yaşamına yön vericidir.

Okulda geçirilen olumlu veya olumsuz yaşantılar, öğrenci üzerinde izler bırakır. Okulda ve sınıfta geçirilen yaşantıların temel belirleyicisi öğretmen-öğrenci etkileşimidir. Kuşkusuz öğretmen-öğretmen, öğrenci-öğrenci etkileşimi de en az öğretmen-öğrenci etkileşimi kadar önemlidir. Ancak, öğretmen-öğrenci etkileşimi; belirleyici olan, öğrenme-öğretme ortamının niteliğini ve havasını belirleyen en önemli etken olarak göze çarpmaktadır (Açıkgöz Ün, 1996; Ergün ve Duman, 1998). Glasser (1990), olumlu sınıf atmosferi ve olumlu yaşantılar için, öğretmenin “lider (kılavuz)-öğretmen” modelini benimsemesini, öğrencilere nezaket kurallarının öğretilmesini ve sorunların çözümünde, cezalandırmanın en son başvurulması gereken yöntem olduğunu ileri sürmektedir. Bunun yanı sıra, öğretmenin

kişilik özellikleri, mesleki deneyimi, öğretim stili, kültürü, aldığı hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimi, sınıf atmosferini olumlu (veya olumsuz) yönde etkileyen faktörler olarak göze çarpmaktadır (Erdoğan, 2001).

Okul, ortak bir yaşantı alanı olarak düşünüldüğünde, sınıf bu ortak yaşantının doruk noktasını oluşturur. Sınıfta olan biten pek çok şey, öğrenci için kalıcı izli yaşantılara dönüşebilir. Bu yaşantıların olumlu olması, sınıf atmosferini de olumlu, yaşanabilir bir yaşantı alanına dönüştürürken, olumsuz durumlarda sınıf atmosferi de tedirgin edici, kaygı ve stres üreten bir yaşantı alanına dönüşebilir.

Charles'a (1992) göre, sınıf atmosferini olumsuz yönde etkileyen öğrenci davranışları; tembellik (miskinlik), etik olmayan davranış ve tutumlar, dersin işleniş düzenini bozma, sözlü ve fiili saldırganlıklardır. Bu istenmeyen öğrenci davranışları karşısından öğretmenin tepkileri, sınıf atmosferinin alacağı biçimi belirleyen başat etken olarak düşünülebilir.

Sınıf atmosferine öğretmenlerin olumsuz etkileri öğrencilerinkinden çok daha fazladır. Çünkü, öğretmen, soyut düşünme becerileri gelişmiş veya geliştirilmiş, sorunlu durumlarla baş etme yolunda eğitim-öğretim sürecinden geçmiş bir yetişkin olarak öğrenciden daha güçlü bir figürdür. Bu nedenle, öğretmenin istenmeyen davranışlardan kaçınarak (aşağılama, alay, küçümseme, dayak, tehdit, notla korkutma...vb) olumlu ve kararlı bir yaklaşımla sorunları çözmeye yönünde adım atması, iyi niyet taşıması, yargılayıcı olmaması, sorun ve çatışmaların üstünü kapatmayarak, hakkaniyet ölçüleri içinde öğrencilerle birlikte çözüm araması ve çözümleri uygulamaya çalışması gerekir (Jones, 1981; Woods, 1990; Yapıcı, 2001; Yapıcı ve Gülveren, 2002).

Sınıf atmosferinin niteliğinin, öğrenci-öğretmen etkileşiminin bir sonucu olarak biçimlendiği kabul edildiğinde, öğretmenin bu süreçte daha güçlü bir aktör olduğu ileri sürüldüğünde; sınıfta oluşan olumlu atmosferin de olumsuz atmosferin de en önemli belirleyicisinin öğretmen olduğu söylenebilir. Sınıfta oluşan olumsuz ya da olumlu atmosfer, hem öğretmeni hem de öğrenciyi etkilemektedir. Ancak etkilenmenin öğrenci tarafında, özellikle başarı, tutum ve benlik algısı açısından daha yoğun olduğu görülmektedir (Allen, 1986). Bunun da, öğrencinin henüz tam ve güçlü bir bağımsız kişilik geliştirememesinden (Yapıcı ve Yapıcı, 2005), kişiliğinin bir kısmının da okul ve sınıf yaşantıları (Yapıcı, 2001) ile biçimlenmesinden kaynaklandığı ileri sürülebilir.

Okulun varoluş kaynağı insandır. Eğitim yoluyla yaşamı anlamlandıran, üreten, mutlu ve mutluluk üreten bireyler yaratmak (Yapıcı, 2004), okulun en önemli görevlerinden biridir. Okulun bu görevini gerçekleştirmesinde en önemli aktör öğretmendir. Öğretmenin sınıfta demokratik bir atmosfer oluşturduğu ve öğrencilerin demokratik kültürü yaşamasına izin verdiği (Gerzon, 1997) sınıflardaki öğrenciler mutlu ve üreten bireylere dönüşebilirler.

Bu araştırmada, öğretmen adayı öğrencilerin, öğrencilik yıllarında yaşadıkları olumlu ve olumsuz örnek olaylar analiz edilerek, şu sorulara yanıt aranmaktadır:

- *Öğretmen adaylarının öğrencilik yıllarında yaşadıkları olumlu ve olumsuz olayların yaşandıkları öğretim kademesi hangisidir?
- *Yaşanan olumlu ve olumsuz olaylarla ilgili öğretmenlerin cinsiyeti nedir?
- *Yaşanan olumlu ve olumsuz olaylarla ilgili öğretmenlerin branşı nedir?
- *Yaşanan olumlu ve olumsuz olayların konusu nedir?
- *Yaşanan olumlu ve olumsuz olaylarla ilgili öğretmenlerin özellikleri nelerdir?
- *Yaşanan olumlu ve olumsuz olaylarla ilgili öğretmenlerin olaya yaklaşım ve sorun çözme biçimleri nedir?
- *Olayı anlatan öğrencinin olumlu ve olumsuz olaylardan etkilenme biçimi nedir?
- *Olayı anlatan öğrencinin olumlu ve olumsuz olaylara gösterdiği tepki nedir?

Yöntem

Bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi, veri analizi açısından ise nicel içerik analizidir (Yıldırım Ve Şimşek, 1999). Araştırmanın örneklemini, 2005-2006 Öğretim yılında Tezsiz Yüksek Lisans programında Sınıf Yönetimi ve Özel Öğretim Yöntemleri dersini alan 131 öğrenci oluşturmaktadır. Fakat ödev vermeyen veya anlattığı olay sınıf içi etkinliklerle ilgili olmayan öğrenciler, örneklem dışı kalmışlardır. İşleme tabi tutulan veriler, 102 öğrencinin öğrencilik anılarından hareketle nicel hale getirilmiştir.

Sınıf Yönetimi dersini alan öğretmen adaylarına; “1. Öğrencilik yaşamınızda sizi **en çok** etkileyen OLUMSUZ bir olayı ayrıntıları ile yazınız. 2. Yazdığınız bu olayı sınıf yönetimi etkinlikleri/boyutları açısından analiz ediniz. 3. Olayda yaşananları, analizlerinizde belirlediğiniz ölçütler açısından değerlendiriniz.” biçiminde üç aşamalı bir ödev konusu verilmiştir. Her grupta birkaç öğrenci “ayrıntılarda neler yazılacağını?” sorduklarında bütün öğrencilere “Anlatılan olayın; hangi öğretim kademesinde, hangi branştaki öğretmenle nasıl yaşadığını ve nasıl etkilendiklerini yazmalarının ve olayın sınıf, ders ortamında geçenlerden seçilmesinin uygun olacağı” yönergesi verilmiştir. Öğrenciler, ödevlerini, ilgili öğretim üyesine e-posta veya kâğıda yazarak ulaştırmışlardır. İlk ödevler öğretim üyesine ulaştıktan iki hafta sonra “1. Öğrencilik yaşamınızda sizi **en çok** etkileyen OLUMLU bir olayı ayrıntıları ile yazınız. 2. Yazdığınız bu olayı sınıf yönetimi etkinlikleri/boyutları açısından analiz ediniz. 3. Olayda yaşananları, analizlerinizde belirlediğiniz ölçütler açısından değerlendiriniz.” konulu ikinci ödev verilmiştir. Özel Öğretim Yöntemleri dersini alan öğrencilere ise ödevler; “Öğrencilik yaşamınızda sizi **en çok** etkileyen OLUMSUZ bir olayı ayrıntıları ile yazınız.” ve sonraki hafta “Öğrencilik yaşamınızda sizi **en çok** etkileyen OLUMLU bir olayı ayrıntıları ile yazınız.” biçiminde tek aşamalı olarak sınıfta yazdırılmıştır.

Örneklemin özellikleri: Biyoloji:22, Fizik-Kimya:21 olmak üzere bu öğretmenlik programlarındaki öğretmen adaylarının Fen Alanları olarak toplam sayısı 43’tür ve örneklemin % 42.2’sini oluşturmaktadırlar; Coğrafya:19, Türk Dili ve Edebiyatı: 40 olmak üzere bu öğretmenlik programlarındaki öğretmen adaylarının Sosyal ve Beşerî Alanlar olarak toplam sayısı 59’dur ve örneklemin % 57.8’ini oluşturmaktadır. Örneklemdaki erkek öğrencilerin sayısı 36 ve yüzdesi 35.3’tür, bayan öğrencilerin sayısı 66 ve yüzdesi 64.7’dir.

Veriler, SPSS 11.0 ortamında; “Bölüm, cinsiyet, olayın geçtiği öğretim kademesi, öğretmenin branşı, öğretmenin cinsiyeti, olayın kiminle ilgili olduğu ve olayın ana konusu” olarak girilmiştir. Diğer ayrıntılar; “öğretmen ve özellikleri, sınıf içi kurallar, öğretim yöntemleri, öğretmenin iletişim biçimi, öğretmenin ilk uyguladığı çözüm yolu ve sonra uyguladığı çözüm yolu, olayın öğrenci üzerindeki ilk etkileri, öğrenci üzerindeki sonraki etkileri ve öğrencinin olay sonrası gösterdiği tepkiler” başlıkları altında öğrencilerin ifadelerine sadık kalınarak girilmiştir. Daha sonra araştırmacı tarafından, bu ifadeler, benzer olanlar baz alınarak gruplandırılmış ve veriler yeniden kodlandıktan sonra işleme tabi tutulmuştur. İletişim biçimi ile ilgili gruplandırmalar, Cüceloğlu’nun (1992) “savunucu ve açık iletişimin temelinde yatan tutumlar” ile ilgili sınıflamasından yararlanılarak ve örneklemdaki öğretmen adaylarının yaşadıkları olaylardaki öğretmenin özellikleri, davranışları ve gösterdiği tepkilerden, ayrıca anlatıcıların yaptığı yorum ve değerlendirmeden hareketle oluşturulmuştur.

Bulgular

Bulgular, problem cümlesindeki sırayla ele alınmaktadır.

1.Olayların İlgili Olduğu Kişi, Öğretim Kademesi, Öğretmenin Cinsiyeti ve Branşı

Tablo 1: Olayların Yaşandığı Öğretim Kademesi ve Konusu

		Olumsuz Olay		Olumlu Olay	
		f	%	f	%
Olayların Yaşandığı Öğretim Kademesi	1-5. sınıf	26	25,5	20	19,6
	6.-8. sınıf	29	28,4	25	24,5
	Lise	32	31,4	42	41,2
	Fakülte	15	14,7	15	14,7
Olay kiminle ilgili	Kendisi	72	70,6	86	84,3
	Arkadaşları	30	29,4	16	15,7
Olayların konusu	Genel olarak öğretmen	10	9,8	1	1,0
	Öğretmenin özellikleri	19	18,6	13	12,7
	Derse hazırlık ve giriş	12	11,8	3	2,9
	Ders içi konuşma, gürültü	13	12,7	3	2,9
	Öğretim işlemleri ve yöntemleri	25	24,5	38	37,3
	Ölçme ve değerlendirme	17	16,7	22	21,6
	Okul kuralları ve özel durum	6	5,9	18	17,6
	ÖSS			4	3,9

Örneklemdaki öğrencilerin % 70.6'sı kendisiyle ilgili; kendi başından geçen olumsuz olayları anlatırken, % 29.4'ü ise arkadaşları veya akrabaları ile ilgili olan, kendilerinin sadece gözlemci olduğu veya dolaylı olarak etkilendikleri olumsuz olayları aktarmışlardır. Olumlu olaylarda; %84.3'ü kendi başından geçen olayları, %15.7'si arkadaşları veya akrabaları ile ilgili olan, kendilerinin sadece gözlemci olduğu veya dolaylı olarak etkilendikleri olayları aktarmışlardır.

Örneklemdaki öğretmen adaylarının hatırlayıp yazdıkları olumsuz olayların yaşandığı öğretim kademesi açısından; % 31.4 ile lise yılları ilk sırada, %28.4 ile 6-8 sınıflar ikinci sırada, %25.5 ile ilköğretimin ilk beş yılı üçüncü ve % 14.7 ile fakülte yılları son sırada yer almaktadır. Olumlu olaylarda ise %41.2 ile lise yılları yine ilk sırada, %24.5 ile 6-8 sınıflar ikinci sırada, % 19.6 ile ilköğretimin ilk beş yılı üçüncü ve % 14.7 ile fakülte yılları son sırada yer almaktadır.

Öğretmenlerin cinsiyetleri açısından; olumsuz olaylarda, erkek öğretmenlerle yaşananlar %58.8 ile ilk sırada, bayan öğretmenlerle yaşananlar %21.6 ile ikinci sırada yer alırken cinsiyeti belirtmeyen öğretmenlerle yaşananların oranı ise %19.6'dır. Olumlu olaylarda ise erkek öğretmenlerle yaşananlar %37.3 ile yine ilk sırada, %25.5 ile bayan öğretmenlerle yaşananlar ikinci sırada ve cinsiyeti belirtilmeyen öğretmenlerle yaşananlar ise %37.3'tür.

Örneklemdaki öğretmen adayı olan öğrencilerin aktardığı olumsuz olayların yaşandığı öğretmenin branşı açısından; Matematik ve Fen Alanlarındaki öğretmenler %33.3 ile ilk sırada, %28.4 ile Sosyal ve Beşerî Alanlardaki öğretmenler ikinci sırada, sınıf öğretmenleri %21.6 ile üçüncü sırada ve diğer alanlardaki öğretmenler % 16.7 ile son sırada yer almaktadır. Olumlu olaylarda ise; %51.0 ile Sosyal ve Beşerî Alanlardaki öğretmenler ilk sırada, % 19.6 ile sınıf öğretmenleri ikinci sırada, % 16.7 ile Matematik ve Fen Alanlarındaki öğretmenler üçüncü sırada ve % 12.8 ile diğer branşlardaki öğretmenler son sırada yer almaktadır.

2.Olayların Konusu: Sınıf İçi Kurallar ve Etkinlikler

Tablo 2: Olayların Konularının Ayrıntısı

	Olumsuz Olay			Olumlu Olay		
		f	%		f	%
Sınıf içi kurallar	Derse giriş ve hazırlık	22	21,6	Derse giriş,konuşma ve gürültü	7	6,9
	Ders içi konuşma ve gürültü	17	16,7			
	Öğrenme ve sınav	44	43,1	Öğrenme-öğretme	46	45,1
	Diğer kurallar	19	18,6	Sınav ve kuralları	25	24,5
				Diğer kurallar	15	14,7
			Özel durum	9	8,8	
Dersin işleme biçimi	Belirtilmemiş	33	32,4	Rekabet, yarışma	9	8,8
	Dersin işlenmesinde sorun yok	6	5,9	Motivasyon,pekiştireç	48	47,1
	İyi öğretmiyor	50	49,0	İlginç, değişik yöntemler	5	4,9
	Ders ilgisiz konular ve belirli öğrencilerle geçiyor	13	12,7	Tek tek ve yetenekli öğrencilerle ilgilenme	40	39,2

Sınıf içi kurallar ve etkinlikler açısından, olumsuz olaylarda; öğrenme etkinlikleri ve sınavla ilgili olarak yaşananlar %43 ile ilk sırada yer almaktadır. Derse giriş ve hazırlık ile ilgili olanlar %21.6 ile ikinci sırada, ders içi konuşma ve gürültü yapma ile ilgili olanlar %16.7 ile üçüncü sırada ve okul eşyasına zarar verme, gibi “diğer kurallar” başlığı altında toplananlar %18.6 ile son sırada yer almaktadır. Olumlu olaylarda ise; öğrenme ve öğretme etkinlikleri ile ilgili olanlar %45.1 ile ilk sırada, sınav ve kuralları ile ilgili olanlar %24.5 ile ikinci sırada, %14.7 ile diğer kurallar üçüncü sırada, ölüm, hastalık, doğum günü gibi özel durumlar ile ilgili olanlar %8.8 ile dördüncü sırada ve %6.9 ile derse giriş,hazırlık ve ders içi konuşma, gürültü ile ilgili olanlar son sırada yer almaktadır.

Her iki olayda da öğrenme ve öğretme etkinlikleri ile ilgili olanlar ilk sırada yer almaktadır. Bu nedenle öğrenme ve öğretme etkinlikleri, başka bir deyişle “dersin işleme biçimi” daha ayrıntılı olarak analiz edilmiştir. Olumsuz olaylarda; öğretmenin iyi öğretmediğini belirtenler % 49 ile ilk sırada yer alırken, dersin işleniş biçimini belirtmeyenler % 32.4 ile ikinci sırada yer almaktadır. “Ders ilgisiz konularla geçiştiriliyor, belirli öğrencilerle işleniyor” diye belirtenler %12.7 ile üçüncü sırada ve dersin işlenişinde sorun olmadığını belirtenler ise % 5.9 ile son sırada yer almaktadır. Olumlu olaylarda ise; motive etme, pekiştireç kullanma ile ilgili olanlar %47.1 ile ilk sırada, öğrencilerle tek tek ve yetenekli öğrencilerle ayrıca ilgilenme %39.2 ile ikinci sırada, rekabet ve yarışma %8.8 ile üçüncü sırada, ve ilginç, değişik yöntemler kullanma %4.9 ile son sırada yer almaktadırlar.

3.Öğretmen ve Özellikleri

Tablo 3: Öğretmenle İlgili Özellikler

	Olumsuz Olay		Olumlu Olay			
		f	%	F	%	
Öğretmenin Branşı	Sınıf Öğretmeni	22	21,6	Sınıf Öğretmeni	20	19,6
	Fen Alanları Ve Matematik	34	33,3	Fen Alanları - Matematik	17	16,7
	Sosyal Beşeri Alanlar	29	28,4	Sosyal Beşeri Alanlar	52	51,0
	Diğer Alanlar	17	16,7	Diğer Alanlar	13	12,8
Öğretmenin Cinsiyeti	Erkek	60	58,8	Erkek	38	37,3
	Kadın	22	21,6	Kadın	26	25,5
	Belirtilmemiş	20	19,6	Belirtilmemiş	38	37,3
Öğretmen Ve özellikleri	Katı, kuralcı ve asabi	43	42,2	Anlayışlı, sabırlı, sakin	36	35,3
	Pasif, güvensiz ve empati kuramıyor	29	28,4	Coşkulu, istekli	13	12,7
	Formasyonu yetersiz, ayırım yapıyor	30	29,4	Öğretmenlik formasyonu yeterli	33	32,4
				Disiplinli, kuralcı	20	19,6
Öğretmenin iletişim biçimi	Yargılayıcı-suçlayıcı iletişim	34	33,3	Tanıtıcı iletişim	24	23,5
				Anlayış, duygusal yakınlık gösteren	23	22,5
	Denetleyici iletişim	13	12,7	Soruna yönelik	18	17,6
	Üstünlük belirten aşağılayıcı iletişim	15	14,7			
	Kesin-değişmez iletişim	16	15,7	Denemeci	22	21,6
	İletişimde beceriksiz	24	23,5	Üstünlük belirten	2	2,0
			Denetleyici	13	12,7	

Öğretmen ve özellikleri ile ilgili olarak, olumsuz olaylarda; katı, kuralcı ve asabi olarak algılanan öğretmenlerle yaşananlar %41.2 ile ilk sırada yer almaktadır. Pasif, kendine güveni olmayan ve empati kuramayan birisi olarak algılanan öğretmenlerle yaşananlar %29.4, öğretmenlik formasyonu zayıf ve ayırım yapıyor olarak algılananlarla yaşananlar %29.4'tür. Olumlu olaylarda ise; anlayışlı, sabırlı ve sakin olarak algılanan öğretmenlerle yaşananlar %35.3 ile ilk sırada, %32.4 ile öğretmenlik formasyonu açısından yeterli olarak algılanan öğretmenlerle yaşananlar ikinci sırada, disiplinli ve kuralcı olarak algılanan öğretmenlerle yaşananlar %19.6 ile üçüncü sırada ve %12.7 ile coşkulu ve istekli olarak algılanan öğretmenlerle yaşananlar son sırada yer almaktadır.

Örneklemdaki öğretmen adaylarının yaşadıkları olaylardaki öğretmenin özellikleri, davranışları ve gösterdiği tepkilerden, ayrıca anlatıcıların yaptığı yorum ve değerlendirmeden hareketle yapılan analiz sonucu çıkan iletişim biçimi sınıflamasının dökümü şöyledir: olumsuz olaylarda; yargılayıcı, suçlayıcı iletişimde oldukları algılanan öğretmenlerle yaşananlar % 33.3 ile ilk sırada yer almaktadır. İletişimde beceriksiz olarak algılananlarla % 23.5, kesin ve değişmez iletişim biçiminde algılananlarla % 15.7, üstünlük belirten ve aşağılayıcı bir iletişim içinde olduğu algılananlarla % 14.7, denetleyici iletişim biçiminde olduğu algılananlarla yaşananlar ise % 12.7'dir. Olumlu olaylarda; öğretmeni tanıtıcı iletişim içinde algılayanlar %23.5 ile ilk sırada, anlayışlı ve duygusal yakınlık içinde olduğunu algılayanlar %22.5 ile ikinci sırada, denemeci iletişim içinde olduğunu algılayanlar %21.6 ile üçüncü sırada, sorunla ilgilenen, sorunu çözmeye yönelik olduğunu algılayanlar %17.6 ile dördüncü sırada yer almaktadır. Sağlıklı, açık iletişimin dışında; denetleyici iletişim içinde olduğunu algılayanlar %12.7 ve üstünlük bildiren iletişim içinde olduğunu algılayanlar %2'dir.

4.Öğretmenlerin Sorun Çözme ve Çatışma Yönetimi Biçimleri

Tablo 4: Öğretmenlerin Sorun Çözme ve Çatışma Yönetimi Biçimleri

Olumsuz Olay				Olumlu Olay		
		f	%		f	%
Öğretmenin sorun çözme ve çatışma yönetimi biçimi	Uyarma	9	8,8	Açıklama, anlayış, rahatlama	31	30,4
	Bağırıp azarlama	42	41,2	Alkış, övgü, örnek gösterme	43	42,2
	Dayak atma	27	26,5	Nedenleri ortadan kaldırma, yardımcı olma	26	25,5
	Diğer ceza getirici cezalar	9	8,8	Cezalandırma	2	2,0
	Sözel cezalar	15	14,7			
Sorun ve çatışma çözümünde ikinci yol	Kaçma-sınıfı terk etme	3	2,9			
	Bağırıp azarlama	8	7,8			
	Dayak atma	48	47,1			
	Diğer ceza getirici cezalar	15	14,7			
	Sözel cezalar	28	27,5			

Örneklemdaki öğrenciler, yaşanan olumsuz olaylarda, öğretmenin sorunlara, çatışmaya yaklaşım ve çözüm biçimi ile ilgili olarak; %41. 2 ile bağırıp azarladıklarını, ikinci sırada %26.5 ile dayak attıklarını, %14.7'si sözel cezalar, %8.8'si diğer ceza getirici cezalar verdiklerini ve yine %8.8'i de uyardıklarını belirtmektedirler. Öğretmenin izlediği ikinci yol olarak da; %47.1'i dayak attıklarını, %27.5'i sözel cezalar, %14.7'si diğer ceza getirici cezalar verdiklerini, %7.8'i bağırıp azarladıklarını, %2.9'u da öğretmenin sınıfı terk ettiğini belirtmektedirler. Olumlu olaylarda öğretmenin yaklaşımı, tutumu ve gösterdiği tavır ile ilgili olarak; birinci sırada %42.2 ile sınıftaki diğer arkadaşlarına alkışlattıkları, övgü dolu sözler söyledikleri veya diğer öğrencilere örnek olarak gösterdikleri belirtilirken %30.4 ile anlayışlı davrandıkları, açıklama yaptıkları ve rahatlattıkları, % 25.5 ile nedenleri ortadan kaldırdıkları ve yardımcı oldukları, %2.0 ile öğretmenin cezalandırma yoluyla doğruyu, başarıyı yakalamalarını sağladığı belirtilmektedir. Olumlu olaylarda izlenen ikinci yol belirtilmemiştir.

5. Olayların Öğrenci Üzerindeki Etkileri ve Öğrencinin Tepkisi

Tablo 5: Olayların Öğrenci Üzerindeki Etkileri ve Öğrencinin Tepkisi

Olumsuz				Olumlu		
		f	%			
Olayın öğrencilerin duygularında oluşturduğu sonuç	Kendine ilişkin olumsuz duygular	50	49,0	Olumsuz duygular	16	15,7
	Korkma	13	12,7	Olumlu duygular	73	71,6
	Öğretmene yönelik olumsuz duygular	24	23,5	Şaşırma	13	12,7
	Yıkıcı duygular	15	14,7			
Öğrenciye sonraki etkileri	Kendine ilişkin olumsuz duygular	19	18,6	Kendisine ilişkin olumlu duygular	39	38,2
	Korkma	25	24,5			
	Öğretmene ve okula yönelik olumsuz duygular	35	34,3	Öğretmene yönelik olumlu duygular	32	31,4
	Yıkıcı duygular	23	22,5	Derse yönelik olumlu duygular	28	27,5
Öğrencinin olay sonrası tepkileri	Pasiflik ve kaçma tepkisi	56	54,9	Hırs, kendini ispatlama	3	2,9
	Karşı çıkma	10	9,8	Aktiflik ve başarı arttı	82	80,4
	Yardım isteme	12	11,8	Örnek davranışın yerleşmesi	6	5,9
	Çözüm üretme	24	23,5	Belirtilmemiş	14	13,7

Örneklemdaki öğretmen adayı öğrencilerin; yaşanan olumsuz olayın, duygularında oluşturduğu sonuçlarla ilgili olarak, % 49'u kendilerine ilişkin olumsuz duygulara yol açtığını, % 23.7'i öğretmene yönelik olumsuz duygular oluşturduğunu, %14.7'si yıkıcı duygulara yol açtığını ve %12.7'si ise korktuğunu belirtmektedirler. Olumlu olayların; mutlu olma, sevinme ve rahatlama gibi olumlu duygulara yol açtığını belirtenler %71.6 ile ilk sırada, %15.7 ile sinirlenme, utanma, sıkılma ve üzülmeye gibi olumsuz duygulara yol açtığını belirtenler ikinci sırada ve %12.7 ile şaşırıklarını belirtenler son sırada yer almaktadır.

Olumsuz olayın sonraki etkileri açısından; %34.3'ü öğretmene, derse ve okula yönelik olumsuz duygular oluşturduğunu, %24.5'i korktuğunu, %22.5'i yıkıcı duyguların oluşturduğunu ve %8.6'sı da kendine ilişkin olumsuz duyguların oluşturduğunu belirtmektedirler. Olumlu olaylarda ise %38.2'si kendisine ilişkin güven, kendini değerli hissetme gibi olumlu duygulara yol açtığını, %31.4'ü öğretmene saygı duyma, öğretmeni sevme gibi öğretmene yönelik, %27.5'i derse yönelik olumlu duygulara yol açtığını -ki ikisi birleştirildiğinde %58.9 olur ve %2.9'u da hırslanmaya ve kendini ispatlamaya yol açtığını belirtmektedirler.

Öğretmen adayı öğrencilerin, olumsuz olay sonrası gösterdikleri tepkiler açısından; %54.9'u sessizce yerine oturma, ondan sonraki derslerde konuşmama, doğrudan soru sorulmadan cevap vermeme, vb. gibi pasiflik ve kaçma tepkileri gösterdiklerini, % 23.5'i yaşadıkları olayın ve öğretmenin tepkisinin nedenini öğrenme, hatalı ise özür dileme gibi çözüm üretme tepkilerini gösterdiklerini, % 11.8'i aileden veya okul yönetiminden yardım istediklerini, %9.8'i ise yaşanan olaya, öğretmenin gösterdiği tepkilere; ödev yapmama, sorulan sorulara "bilmiyorum" deme, öğretmene haksızlık yaptığını söyleme gibi karşı çıkma tepkilerini gösterdiklerini belirtmektedirler. Olumlu olay sonrasında ise %80.4'ü derste aktiflik ve başarılarının arttığını, %5.9'u not tutma, düzenli olma, kitap okuma gibi örnek davranışın yerleştiğini belirtirken %13.7'si sonuçta ne olduğunu belirtmemişlerdir.

Sonuç Ve Tartışma

Öğretmen adayı öğrencilerin öğrencilik anılarının analizinden elde edilen sonuçlar, bulguların veriliş sırasına göre ele alınacaktır. Aktarılan anıların büyük bir bölümü (%71-84) öğrencilerin kendilerinin yaşadıkları olaylardır ve olumlu olaylarda bireyin kendisiyle ilgili yaşantı (%84), olumsuz olaylara (%71) kıyasla daha fazla yer almaktadır. Bu sonuç, bazı öğrencilerin, olumsuz anılarının hiç olmadığını düşündürebileceği gibi bellek ve unutmahatırlama ile ilgili görüşler açısından olumsuzları hatırlamak istememekten de kaynaklanmış olabilir.

Olayların yaşandığı öğretim kademesi açısından; her iki olayda da lise, ilköğretim 2. kademe ve ilköğretim 1. kademe olarak sıralanmakta ve lisede yaşanan olumlu olayların yüzdesi (%41) bir sonrakinden (%25) oldukça fazladır. Bu sonuç ergenlik döneminin önemini bir kez daha vurgulamaktadır.

İlgili öğretmenin cinsiyeti açısından; her iki olayda da erkek öğretmenlerin yüzdesi fazladır. Bu sonuç, o yıllardaki öğretmenlik mesleğinde erkek öğretmenlerin sayıca daha fazla olmasının bir sonucu olabilir. Fakat cinsiyeti belirtilmeyen öğretmenlerin yüzdesi, özellikle olumlu olaylarda (%37), fazla olduğu için erkek öğretmenlerin sayıca daha fazla olduğu yorumundan ziyade yaşanan olaylarda öğretmenin cinsiyetinin değil insan olma özelliklerinin daha önemli olduğu ileri sürülebilir.

İlgili öğretmenin branşı açısından; olumsuz olaylarda Matematik ve Fen Alanlarındaki öğretmenlerle yaşananlar, olumlu olaylarda ise Sosyal ve Beşerî Alanlardaki öğretmenlerle yaşananlar ilk sırada yer almaktadır. Özellikle olumlu olaylarda Sosyal ve Beşerî Alanlardaki öğretmenlerle yaşananların yüzdesi (%51), bir sonrakinin yüzdesinden (%20) oldukça fazla olması ve Matematik ve Fen Alanlarındaki öğretmenlerle yaşananların üçüncü sırada yer alması, öğretmenlik davranışları ve öğretmen-öğrenci iletişiminin branşla ilişkili olduğu düşüncesine yol açmaktadır.

Yaşanan olayların konusu açısından; her iki olayda da öğrenme ve öğretme etkinlikleri ve sınav ile ilgili olanlar diğerlerinden büyük bir farkla ilk sırada yer almaktadır. Ayrıca olumsuz olaylarda “derse hazırlık ve giriş” ile ilgili olanlar ikinci sırada yer alırken, olumlu olaylarda %7 ile son sırada yer alması, dersin başlangıcında her şeyin yolunda gitmesinin dersin bütünlüğü açısından önemini vurgulamaktadır. Öğrenme ve öğretme etkinliklerinin ayrıntılı incelenmesinde ise olumsuz olaylarda; “kitaptan okuyor/ okutturuyor, öğrenciye anlattırıyor, anlattığını anlamıyoruz, nasıl öğreteceğini bilmiyor” gibi ifadelerin yer aldığı “iyi öğretmiyor” grubunun, örneklemdeki öğretmen adayı öğrencilerinin yarısına yakını(%49) tarafından belirtilmesi, öğretim yöntemlerinin öğrenci üzerindeki etkisinin yanı sıra öğretmenin kişiliğinin ve öğrenciyle kurduğu iletişim biçiminin de önemini ortaya çıkarmaktadır. Olumlu olaylarda motive etme, pekiştirme kullanma ile ilgili olanların öğretmen adaylarının yarısına yakını (%47) tarafından belirtilip ilk sırada ve öğrencilerle tek tek ilgilenmenin ikinci sırada yer alması, yine öğretmeni ve özelliklerini ön plana çıkarmaktadır.

Öğretmen ve özelliklerinin analizinin sonucunda, olumsuz olaylarda; “katı, kuralcı ve asabi” olarak algılanan (%41) ve olumlu olaylarda; “ anlayışlı, sabırlı ve sakin” olarak algılanan (%35) öğretmenlerle yaşananlar ilk sırada yer almaktadır. Yapıcı'nın (2001) araştırmasındaki bulgular, “katı, kuralcı” öğretmen özelliklerini desteklemektedir. Yapıcı'nın araştırmasında, 307 sınıf öğretmenin kendilerine ilişkin algılarına dayalı olarak yaşama yönelim açısından % 84'ünün yargılayıcı olduğu ortaya çıkmıştır. Bu bulgudan hareketle sınıf öğretmenlerinin büyük bir bölümünün yaşamı, görev yapma ve karar verme yeri olarak gördükleri, planlı ve düzenli yaşadıkları, yaptıkları plan aksadığında, işler yarım kaldığında huzursuz oldukları ileri sürülebilir. Ayrıca, yargılayıcı kişilik özelliklerinde aşırıya gidildiğinde, öğrencilerle ilgili bireysel farklılıkların dikkate alınmaması, değişiklik ve

yeniliklerin engellenmesi söz konusu olduğunda, öğrencilerin özgürce, kendilerine has özelliklerini, yeteneklerini geliştirebilecekleri bir ortamdan yoksun kalabilecekleri ileri sürülebilir.

Öğrencilik anılarının analizinde, olumlu ve olumsuz olayda ilk sırada yer alan öğretmen kişilik özellikleri karşılaştırıldığında, beklenen bir sonuç ortaya çıkmaktadır. Hangi kademe olursa olsun, öğretilerde bulunması gereken özelliklerin başında, sabırlı ve sakin olmak, ayrıca anlayışlı, hoşgörülü olmak gelmektedir. Bu görüşleri destekleyen bulgular, Ergün ve Duman(1998)'in araştırmasında da karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmada, 513 lise ve üniversite öğrencisinin %80'ine yakını derse geç gelme dersin akışını bozma davranışlarında öğretmenin aktif müdahalesini istememekte, ancak bu davranışları alışkanlık haline getirenler gerekli müdahalelerin yapılmasını istemektedirler. Aynı çalışmada, sınavda kopya çekme ile ilgili davranışlarda öğrencilerin çoğunluğunun birleştiği görüş: öğrencinin disiplin kuruluna sevk edilmemesidir(Ergün ve Duman, 1998).

Öğretmenin iletişim biçimi açısından; olumsuz olaylarda “yargılayıcı, suçlayıcı” iletişimde oldukları algılanan (%33) öğretmenlerle yaşananlar, olumlu olaylarda “tanıtıcı” iletişimde oldukları algılanan (%24) öğretmenlerle yaşananlar ilk sırada yer almaktadır. Ayrıca olumsuz olaylarda sıralanan özellikler, hep “savunucu iletişim tutumunu” yansıtmaktadır ve bu sonuç şaşırtıcı değildir. Yapıcı ve Yapıcı'ya göre (2005), bu durum kültürel çocuk yetiştirme biçimimizden kaynaklanmaktadır. Süper egosu yüksek yetiştirilen çocuklar, birer yetişkin olarak olgu ve olaylar karşısında anlamak, anlamlandırmak yerine savunmaya çekilmeyi tercih etmektedirler.

Öğretmenin sorun çözme ve çatışma yönetimi yaklaşımı açısından; olumsuz olaylarda izlenen ilk yolda, “bağırıp azarlama” (%41) ilk sırada ve “dayak atma” (%27) ikinci sırada yer alırken ikinci yol olarak “dayak atma” (%47) ilk sırada ve diğerlerinden açık bir farkla yer almaktadır. Olumlu olaylarda belirtilen öğretmen yaklaşımlarından; “sınıftaki diğer öğrencilere alkışlatma, övgü dolu sözler söyleme, diğer öğrencilere örnek olarak gösterme”(42) biçiminde ifade edilen motive etme ve pekiştirme yaklaşımı ilk sırada, “anlayışlı davranma, açıklama yapma, rahatlatma” (%30) yaklaşımı ikinci sırada yer almaktadır. Olumsuz olaylarda izlenen iki yol birlikte ele alındığında, sorun çözme yaklaşımı olarak “dayak atma”, bir diğer ifadeyle “fiziksel ceza”, “şiddete başvurma” ilk sıraya yerleşmektedir.

Türkiye’de bu konuda sınıf öğretmenlerinin görüşü alınarak yapılan çalışmalarda, öğrenci görüşlerinden farklı sonuçlar elde edilmiştir ki sınıf öğretmenlerinin olumsuz-istenmeyen davranışlarla baş etmede en çok tercih ettiklerini, kullandıklarını belirttikleri yaklaşımlar, stratejiler şöyle sıralanmaktadır(Öztürk, 2001; Keskin, 2002; Demir, 2003): “sözel uyarı, bakışlarla uyarma vb. sözel olmayan uyarıcılardan yararlanma, öğrenciyle bire bir ders dışında veya derste konuşma, öğrencinin ailesiyle görüşme, sınıf kuralını hatırlatma, öğüt verme, olumsuz davranışı açıkça tanımlama, davranışın olumsuz etkilerini sınıfta açıklama, olumlu davranışlara dikkat çekme ve davranışın nedenini arama”. Sınıf öğretmenlerinin en az tercih ettiklerini, kullandıklarını belirttikleri yaklaşımlar, stratejiler ise şöyle sıralanmaktadır(Keskin, 2002; Demir, 2003):”fiziksel ceza verme, istemediği görevleri verme, okul yönetimiyle görüşme, istediği şeylerden mahrum bırakma, görmezden gelme”. Öğretmen görüşleri ile öğrenci görüşleri arasındaki bu farklılıkların nedeni, öğretmenlerin samimi davranmamalarından kaynaklanıyor olabilir. Çünkü, hiç kimse, kötü olumsuz bir tutuma sahip olduğunu dile getirmek istemez. Toplum tarafından onaylanmayan davranış kalıpları, ona sahip olanlar tarafından bile reddedilir (Kağıtçıbaşı, 2000).

Yaşanan olayların öğrenci üzerindeki ilk etkileri açısından; olumsuz olaylarda, “kendilerine ilişkin olumsuz duygulara yol açtığını” belirtenler (%49) ilk sırada, olumlu olaylarda ise “mutlu olduğunu, sevindiğini, rahatladığını” belirtenler (%72) ilk sırada yer almaktadır. İnsan doğası açısından bu durum gayet normal olarak karşılanabilir. Her insan

kendini önemli ve değerli (Şerif, 1985) hissetmek ve diğerleri tarafından onaylanmayı ister. Kabulünmek ve sevilme her insanın temel ihtiyaçlarından birisidir (Maxwell ve Dornan, 1998; Maslow, 2001). Olayların sonraki etkileri açısından; olumsuz olaylarda “öğretmene, derse, okula karşı olumsuz duygular oluştuğunu” belirtenler (%34) ilk sırada, olumlu olaylarda ise “kendine güvene, kendini değerli hissetmeye” yol açtığını belirtenler (%38) ilk sırada yer almaktadır. Benzer şekilde, Yapıcı ve Fidan (2006) tarafından yapılan örnek olay analizlerinde de olumsuz olgu ve olayların duyuşsal açıdan geri çekilme, okula, öğretmene ve derse karşı olumsuz tutumlara neden olduğu ileri sürülmektedir. Bir diğer araştırmada da (Ünal, 1991) benzer bulgulara ulaşıldığı görülmektedir. Araştırma bulgularına göre; öğretmenin kişilik özelliklerinin genelde öğrencinin kişiliğini etkilediği belirtilmektedir. Öğretmen ile öğrenci arasındaki iletişim ve ilişkilerin niteliği ile ilgili olarak; “öğretmen otoriter ve baskıcı davrandığı zaman öğrenciler, okul çalışmalarına karşı uyumsuzluk göstermektedir. Öğretmenin olumlu tutumu, öğrencinin ...okul çalışmalarından zevk almasına neden olmaktadır” ve öğretmen “üst düzeyde bir birlik havası yarattığı zaman öğrenciler daha girişimci olmakta, ...gönüllü olarak sosyal faaliyetlere katılmakta ve problemleri çözmek için çaba göstermektedirler” sonuçlarına ulaştığı görülmektedir.

Olayın sonrasında öğrencinin gösterdiği tepki açısından; olumsuz olaylarda, “sessizce yerine oturma, ondan sonraki derslerde konuşmama, doğrudan soru sorulmadan cevap vermeme”, vb. gibi pasiflik ve kaçma tepkileri gösterdiklerini belirtenler (%55) ilk sırada, olumlu olay sonrasında ise derste aktiflik ve başarılarının arttığını belirtenler (%80) ilk sırada yer almaktadır. Olayların sonrasında öğrencilerin gösterdiği tepkilere bakıldığında; öğretmenlik eğitiminin duyuşsal yönünün daha ağırlıklı olduğu, öğretmen yetiştiren kurumlarda da bu yönde derslere ağırlık verilmesi gerektiği ileri sürülebilir. Bu durum, Yapıcı ve Gülveren (2002) tarafından da önemle vurgulanmaktadır.

Öğretmen adayı 102 öğrencinin, Tezsiz YL öncesi öğrencilikleri, ortalama 15 yıllık bir sürece; 1989-2005 yılları arasında yayılmaktadır. Aktarılan olumlu ve olumsuz olaylarda sözü edilen öğretmenler farklı yer ve zamanda geçen öğretmenlerdir. Böylece 1989-2005 yılları arasında öğretmenlik yapan yaklaşık 200 öğretmenin profili ortaya çıkmaktadır. Bu profil, **olumsuz olayların** analizinin sonuçlarından; öğretmenin özellikleri, öğretmenin iletişim biçimi, öğretmenin sorun ve çatışma karşısındaki yaklaşımı birlikte değerlendirildiğinde hiç de iç açıcı değildir ve ruhsal yönden “sağlıksız” öğretmen ve dolayısıyla “sağlıksız iletişim” kuran öğretmen profili ortaya çıkmaktadır. Benzer şekilde, Athoğlu (1998) tarafından Türkiye genelini kapsayacak şekilde, 14 ilde ve 5992 denekle yapılan araştırmada da; öğretmenlerin “çağdaş öğretmen profiline” uygun olmadıkları yargısına ulaşıldığı görülmektedir.

Ruh sağlığı yerinde olmayan ve öğrencileriyle ilişkilerinde, iletişiminde savunucu iletişimi kullanan ve sorunlara yaklaşımında da sağlıklı olmayan bir öğretmenin oluşturduğu sınıf atmosferinde yetişen öğrencilerin de ruhsal yönden sağlıklı olmayacağı beklenen bir sonuçtur. Bu analizde ortaya çıkan sonuçlardan; olumsuz olayların öğrenci üzerindeki etkileri ve öğrencilerin gösterdiği pasiflik ve kaçma tepkileri bu yargıyı doğrulamaktadır.

Kaynakça

- Açıkgöz Ün, K. (1996). **Etkili Öğrenme Ve Öğretme**, İzmir: Kanyılmaz Matbaası.
- Allen, J. D. (1986). “Classroom Management: Students’ Perspectives, Goals, and Strategies”, **American Educational Research Journal**, 23(3), 437-459.
- Athoğlu, Y. (1998). “Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığının 21. Yüzyıla Girenken Türk Eğitim Sisteminin İhtiyaç Duyduğu ‘Çağdaş Öğretmen Profili’ Araştırması”, **Bilgi Çağında Öğretmenimiz Sempozyumu** 8-9 Ekim 1998, Ankara: ANAÇEV Yay.
- Charles, C. M. (1992). **Building Classroom Discipline**, New York: Longman
- Cüceloğlu, D. (1992). **Yeniden İnsan İnsana**, 2.Basım, İstanbul: Remzi Kitabevi

- Demir, Y. (2003). “Sınıf Öğretmenlerinin Sınıfta Karşılaşılan Problem Davranışlara Karşı Baş Etme Stratejileri”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Adana: Çukurova Üniversitesi, SBE.
- Erdoğan, İ. (2001). **Sınıf Yönetimi**, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Ergün, M. Ve T. Duman (1998). “Kritik Durumlarda Öğretmen Davranışları”, **Milli Eğitim**, 137, s.: 45-58.
- Gerzon, M. (1997). Teaching Democracy by Doing It, **Educational Leadership**, 54(5), 6-11.
- Glasser, W. (1990). **The Quality School: Managing Students Without Coercion**, New York: Harper and Row.
- Jones, V. F. (1981). **Responsible Classroom Discipline: Creating Positive Learning Environments and Solving Problems**, Boston: Allyn and Bacon.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2000). **Kültürel Psikoloji Kültür Bağlamında İnsan Ve Aile**, İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Keskin, M. A. (2002). “Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Kullandıkları Baş Etme Yolları”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, SBE.
- Maslow, A. (2001). **İnsan Olmanın Psikolojisi**, (Çev.: Okhan Gündüz), İstanbul: Kuraldışı Yayınları.
- Maxwell, J. C. Ve J. Dornan (1998). **Etkili İnsan Olmak** (Çev.: Demet Dizman), İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Öztürk, N. (2001). “Sınıf Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Görüşleri”, **Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi**, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, SBE.
- Şerif, M. (1985). **Sosyal Kuralların Psikolojisi**, (Çev.: İsmail Sandıkçioğlu), İstanbul: Alan Yayıncılık.
- Ünal, S. (1991). “Eğitim ve Öğretimin Niteliğinin Geliştirilmesinde Öğretmenin Rolü”, **Eğitimde Nitelik Geliştirme/ Eğitimde Arayışlar 1. Sempozyumu** 13-14 Nisan 1991, İstanbul: Kültür Koleji Yay.:1
- Woods, P. (1990). **Teacher Skills and Strategies**, London: The Falmer Pres.
- Yapıcı, Ş. (2001). “Sınıf Öğretmenlerinin Kişilik Profilleri”, **AKÜ Sosyal Bilimler Dergisi**, 3(1), s:213-225.
- Yapıcı, M. Ve H. Gülveren (2002). “Öğrenci Açısından Öğretmen Nitelikleri”, **İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, 3(4), s.:151-158.
- Yapıcı, M. (2004). **Okul Ve İnsan**, Ankara: Ocak Yayınları.
- Yapıcı, Ş. Ve M. Yapıcı (2005). **Gelişim Ve Öğrenme Psikolojisi**, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Yapıcı, M. Ve N. Fidan (2006). “İlköğretim Kademesindeki Kişilik Özelliklerinin Kazandırılmasında Sınıf Öğretmeninin Rolü”, **Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi Bildiri Kitabı** Cilt: 2, Ankara: Kök Yayıncılık, s.70-77.
- Yıldırım, A. Ve H. Şimşek (1999). **Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri**, Ankara: Seçkin Yayınevi.